

JOGSZABÁLYTAN

I. TÉNYÁLLÁS

- a) ÁLTALÁNOS ÉS KÜLÖNÖS TÉNYÁLLÁS
- b) FŐSZABÁLY ÉS KIVÉTEL
- c) FIKCIÓ
- d) VÉLELEM

II. JOGHATÁS

- a) RENDELKEZÉS
- b) POZITÍV JOGKÖVETKEZMÉNY
- c) NEGATÍV JOGKÖVETKEZMÉNY

JOGSZABÁLYTAN

III. JOGSZABÁLYOK

- a) DISZPOZITÍV
- b) KÓGENS
- c) KLAUDIKÁLÓAN DISZPOZITÍV
- d) KLAUDIKÁLÓAN KÓGENS
- e) IMPERATÍV

IV. NORMAKAPCSOLATOK

- a) ÖNÁLLÓ, TELJES NORMA
- b) ÖNÁLLÓTLAN, NEM TELJES NORMA
- c) U TALÓ SZABÁLY

JOGSZABÁLYTAN

Tényállás - 1.

I. TÉNYÁLLÁS (FELTÉTEL, HIPOTÉZIS)

1. Általános és különös tényállás (lex generalis és lex specialis)

Tárgyi köre szerint különös, pl. 6:535. § (1) - az általános károkozás tilalmának szabályát a törvény szűkíti a fokozott veszéllyel járó tevékenység körére

Alanyi köre szerint különös, pl. 2:1. § (1) – minden ember jogképes

Privilegium, pl. az állami tulajdon forgalomképtelen

2. Főszabály és kivétel

pl. 6:579. § (1) – *főszabály*: Aki másnak rovására jogalap nélkül jut vagyoni előnyhöz, köteles ezt az előnyt visszatéríteni.

6:579. § (2) – *kivétel*: Nem köteles visszatéríteni a gazdagodást, aki attól a visszakövetelés előtt elesett...

6:579. § (2) a) és b) – *alkivétel*: ...rosszhiszeműen jutott a gazdagodáshoz; vagy a gazdagodás megszűnésével kapcsolatban felróhatóság terheli

JOGSZABÁLYTAN

Tényállás - 2.

3. Fikciók

- pl. 5:14. § (2) – dolognak minősül a dolog módjára hasznosítható természeti erő
6:148. § (1) – közreműködőért (pl. alvállalkozó) való felelősség

4. Vélelmek

Tényvélelem, pl. 6:120. § (2) – ha valaki a hozzátartozójával köt fedezetelvonó szerződést (tény), a rosszhiszeműséget vélelmezni kell (tény)

Joghatásbeli vélelem, pl. 5:7. § (2) a békés birtoklásban megzavart fél (tény) birtokláshoz való jogát (joghatás) vélelmezni kell

Megdönthető vélelem, pl. 4:99. § (2) – vélelmezett fogamzási idő, van helye ellenbizonyításnak

Megdönthetetlen vélelem, pl. 4:108. § – apasági vélelem megtámadásának kizárása két esetben

JOGSZABÁLYTAN

Joghatás - 1.

II. JOGHATÁS - JOGKÖVETKEZMÉNYEK

1. Rendelkezés (diszpozíció) – tevőleges és nemleges

pl. 6:215. § (1) – az eladó köteles a dolog tulajdonjogát átruházni

pl. 5:23. § – a dolog használatának általános magánjogi korlátja

2. Pozitív jogkövetkezmény

pl. 5:52. § (1) – gazdátlan dolgon birtokbavétellel bárki tulajdont szerezhet

JOGSZABÁLYTAN

Joghatás - 2.

3. Negatív jogkövetkezmény (szankció)

Parancsoló, pl. 6:519. § – aki másnak jogellenesen kárt okoz, köteles azt megtéríteni

Parancsolás kötelezés nélkül, pl. 5:163. § (2) – szolgálat megszűnésének esete

Represszív és reparatív, pl. 2:52. § – „nem vagyoni” sérelemdíj és 6:519. § – vagyoni kártérítés

Vagyoni és nem vagyoni, pl. XII. cím – személyhez fűződő jogok megsértésének szankciói

Objektív, pl. 2:51. § – személyhez fűződő jogok megsértésének felróhatóságtól független szankciói

Szubjektív, pl. 6:143. § (3) – szándékos szerződésszegés jogkövetkezménye

JOGSZABÁLYTAN

Jogszabályok

DISZPOZITÍV ÉS KÓGENS SZABÁLYOK

1. Diszpozitív

pl. 6:59. § – szerződési szabadság

2. Kógens

pl. 6:96. § – a jóerkölcsbe ütköző szerződés semmis

3. Klaudikálónan diszpozitív

pl. 6:520. § d) – a jogosult beleegyezhet a károkozásba (diszpozitív), de ez más személy jogilag védett érdekét nem sértheti (kógens)

4. Klaudikálónan kógens

pl. 6:455. § – a biztosítási szerződés egyoldalúan kógens szabályai

5. Imperatív

pl. 2:1. § (1) – minden ember jogképes

JOGSZABÁLYTAN

Normakapcsolatok - 1.

1. Önálló, teljes norma

pl. 2:8. § (3) - cselekvőképességet korlátozó jognyilatkozat semmis

2. Önállótlan, nem teljes norma

Fogalommeghatározó, pl. 3:63. § (1) - az egyesület fogalma

Értelmező, pl. 8:1. § (1) 1. – hozzátartozók köre

Keretszabály, pl. 6:188. § - túlzott mértékű kötbér

Megszorító szabály, pl. 2:54. § (1) – személyhez fűződő jogokat csak személyesen lehet érvényesíteni

Kiterjesztő szabály, pl. 5:14. § (2) – dolognak minősül a dolog módjára hasznosítható természeti erő

JOGSZABÁLYTAN

Normakapcsolatok - 2.

3. Utaló szabály

Ugyanazon jogforrás más rendelkezésére utaló, pl. 5:159. § (2) – használatra a haszonélvezet szabályai kell alkalmazni

Más jogforrásra utaló, pl. 5:81. § (4) – külön jogszabályban biztosított elővásárlási jog

Metajurisztikára utaló; Erkölc, pl. 6:96. § – a jóerkölcbe ütköző szerződés semmis;

Szokás, pl. 6:237. § (5) – a szokásos mértékű ajándékot nem lehet visszakövetelni; ***Illem***, pl.

7:94. § (1) a) – örökhagyó illő eltemettetésének költségei; ***Méltányosság***, pl. 6:522. § (4) –

kártérítés terjedelmének méltányosságból való mérséklése

JOGITÉNYEK

I. EMBERI MAGATARTÁSOK

- a) JOGOS MAGATARTÁSOK
- b) JOGELLENES MAGATARTÁSOK
- c) JOGILAG NEM VÉDETT MAGATARTÁSOK

II. EMBERI ÉS TÁRSADALMI KÖRÜLMÉNYEK

- a) OBJEKTÍV EMBERI KÖRÜLMÉNYEK
- b) SZUBJEKTÍV EMBERI KÖRÜLMÉNYEK

III. KÖZHATALMI AKTUSOK

- a) KONSTITUTÍV AKTUSOK
- b) DEKLARATÍV AKTUSOK
- c) KÖZTESTÜLETEK/HATÓSÁGI SZEMÉLYEK MEGNYILVÁNULÁSAI

IV. EMBERTŐL FÜGGETLEN KÜLSŐ KÖRÜLMÉNYEK

JOGITÉNYEK

Emberi magatartások - 1.

I. EMBERI MAGATARTÁSOK

1. Jogos magatartások:

▪ *Jogügyletek*

Szerződések (pl. adásvételi szerződés, bérleti szerződés)

Egyoldalú jogügyletek (pl. vételi jog, végrendelet)

▪ *Egyszerű jogcselekmények*

Akaratkijelentések (pl. a szomszéd tiltakozik a túlépítés ellen)

Tudatkijelentések (pl. együttműködési kötelezettségből fakadó tájékoztatás)

Érzésnyilatkozatok (pl. „megbocsátás” szerepe az öröklési jogban)

▪ *Reálaktusok - „magatartáseredmények”* (pl. dolog találása; veszélyes állat tartása)

JOGITÉNYEK

Emberi magatartások - 2.

2. Jogellenes magatartások:

- ***Abszolút jogellenes magatartások*** (pl. jogellenes károkozás általános tilalma)
- ***Relatív jogellenes magatartások*** (pl. hibás teljesítés)

3. Jogilag nem védett magatartások:

- ***Utaló magatartás*** (pl. házassági ígéret megszegése bizonyos esetekben)
6:587. §
- ***Önhiba*** (pl. kárenyhítési kötelezettség elmulasztása)
- ***Naturalis obligatio*** – „természetes kötelelem” (pl. kártyaadósság) **6:121. §**

JOGITÉNYEK

Emberi és társadalmi körülmények - 1.

II. EMBERI ÉS TÁRSADALMI KÖRÜLMÉNYEK

1. Objektív emberi körülmények, pl:

- **Fogantatás, születés, halál** (pl. jogképeség kezdete és vége)
- **Életkor** (pl. kiskorúság miatti cselekvőképtelenség)
- **Nem** (pl. házasság)
- **Testi vagy szellemi fogyatékoság** (pl. írásképtelenség; cselekvőképességet kizáró gondnokság)
- **Lakóhely** (pl. teljesítés helye)
- **Tartózkodás** (pl. holtnak nyilvánítás)
- **Hozzá tartozói minőség** (pl. fedezetelvonó szerződés)
- **Társadalmi-gazdasági helyzet** (pl. uzsorás szerződés)

JOGITÉNYEK

Emberi és társadalmi körülmények - 2.

2. Szubjektív emberi körülmények:

▪ ***Tudati állapot***

Jóhiszeműség (pl. álképviselő)

Roszhiszeműség (pl. jogalap nélküli birtoklás)

▪ ***Akarati állapot***

Felróhatóság (objektív jellegű, pl. jogellenes károkozás)

Vétkesség (szubjektív jellegű, *szándékosság/gondatlanság* pl. ajándékozó felelőssége)

▪ ***Érzelmi állapot*** (pl. „megbocsátás” szerepe az öröklési jogban)

JOGITÉNYEK

Közhatalmi aktusok

III. KÖZHATALMI AKTUSOK

1. Konstitutív bírósági és közigazgatási aktusok

(pl. holtnak nyilvánítás; zálogjog ingatlan-nyilvántartási bejegyzése)

2. Deklaratív bírósági és közigazgatási aktusok

(pl. kiskorúság tényének feljegyzése az ingatlan-nyilvántartásba)

[3. Köztestületek megnyilvánulásai, hatósági személyek közreműködései (pl. közjegyző közvégrendelet esetén; anyakönyvvezető házasságkötés esetén)]

JOGITÉNYEK

Embertől független külső körülmények

IV. AZ EMBERTŐL FÜGGETLEN KÜLSŐ KÖRÜLMÉNYEK

1. Természeti jelenségek, események (pl. méhek rajzása; elháríthatatlan ok, vis maior)

2. Az idő folyásának jelentősége

- *Határidők és határnapok* (pl. birtokvédelem a jegyző előtt; teljesítés ideje)
- *Elévülés* (és elbirtoklás) **6:21. § - 6:25. §**